

ÕPETAJATE LEHT

Laupäev

ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST
31. juuli 1993 hind 70 senti

Nr 27

Kõik laste suvelaagrid polegi veel välja surnud

Täna, heinakuu viimasel päeval võib juba kindlalt öelda, et pool suve on läbi. August seab sammud sügise suunas

Varem oli ikka nii, et suvel kirjutasime laste suvepuhkusest — EÕMi töörühmadest või lastelaagritest. Täna on esimesed Eestimaa pinnalt hingusele läinud, teised veel siin-seal hingitsemas. Ajakirjandusest on läbi vilksatanud sõnumid, et alles hiljaaegu tegutsenud 46 staatsionaarsest lastelaagrist on tänava suutnud lastele suvepuhkust

◀ Ise tehtud, hästi tehtud. Laagris pole lõuna valmistamine ühelegi tõelisele skaudile võõras mure.

▼ Peaskaut Tõnu Aavasalu (eraelus Suure-Jaani Keskkooli õpetaja) koos noorskautidega laagri rivistusel.

pakkuda vaid 12, neist suurem jagu Ida-Virumaal.

Teadupärast andis meie Sise-ministeerium oma Kloogal asuva suvelaagri üle Eesti Skaudisõprade Seltsile. (Sellest ilmus kirjutis meie lehe 12. numbris). Viidipäeval sai toimetuse kutse laagri pidulikule avamisele.

Lipurivis seisis laagri pidulik avamisel 150 gaidi-skauti üle Eesti. Kohal oli arvukalt skaudiliikumise juhte meilt ja mujalt. Kaugemad neist Linold Milles USA Skautmasterite kogust ja Sally Malcolm Ülemaailmsest Gaidide Assotsiatsioonist Inglismaalt.

Vahetult enne avapidustusi olid samas 3 päeva laagrimõnusi maitsnud noored skaudid. Peaskaut Tõnu Aavasalu Suure-Jaanist tõi laagrisse 40 poisit. Tema sõnul on skaudiliikumine heal järjel Jüris, Taeblass, Haapsalus, Nõmmel.

Nõmme skaudid lipuvalves olidki. Vanad skaudijuhid Lembit Tullus ja Heinrich Kask askeldasid noorte seas. 1910. aastal sündinud Heinrich Kask oli veel noorusarst, kui pajatas: "Skaudivas astusin 1924. aastal pärast 1. detsembri mässu. Trossist ja tahtest isamaad kaitsta. Osalesin ka kaks aastat hiljem esimeses suurilaagris. Olin sel ajal tööl Kloostrimetsas Konstantin Pätsi talus. Teises suurilaagris 1932. a Pärnu lähedal olin juba skaudijuhina kohal. Praegu otsitame koos Lembit Tullusega Nõmme skaute. Koos käime noortemajas. Poisid on üldiselt tublid, aga kodus liigselt ära hellitatud — tuleb tihti asju üle korjata, korda ja distsipliini nõuda. Vahel kurja häätki teha. Et kas tervis lööb vastu? Ma olen noorpõlves kõvasti sporti teinud — laskmises esimene järk, odaviske mark oli 56.70, head ajad 1500 ja 100 meetris, suusatasin. Põhi sai kõva alla.

Kurb on see, et skaudijuhide järelkasv on niru. Vähe noori mehi tahab poistega tegeleda. Eks peame ise neid kasvatama. Väga tubli poiss on meil Siim Passer. See, kes meie lippu kannab. Lõpetas tänava Rahumäe Põhikooli. Temast saaks küll mõne aasta pärast asja."

Nii et Treppoja skautlaagris sel suvel elu keeb. Mis on saanud teistest laagritest, sellest meie lehe mõnes järgmises numbris.

Treppojal käisid
ÜLO TIKK ja TONU KALLE

Laagri elulõkke juures aeti meestejutte.

Laagri elulõkke juures aeti meestejutte. TONU KALLE fotod

Ministeeriumi töomailt

Minister P.-E. Rummo ja TTÜ rektor O. Aarna viibisid 18.–21. juulini Itaalias seminaril "Kõrgharidusreformi perspektiivid Kesk- ja Ida-Euroopas".

22. juulil Kultuuri- ja Haridusministeeriumis toimunud pressikonverentsil ütles P.-E. Rummo, et Eestil on lootust oma haridusreformide läbiviimiseks saada Maailmapangalt krediiti.

21. ja 22. juulil oli Tallinnas rahvusvaheline haridusseminar, millest võttis osa Euroopa Nõukogu esindus eesotsas Peter-Fischer Appeltiga.

P.-F. Appelt andis meie kõrgharidusseaduse eelnõule põhiliselt positiivse hinnangu, arvates, et see osutub Eesti edasises arengus oluliselt dokumendiks.

Mõtleme koos!

Kui tagasi vaadata möödunud aasta kooliteatrite tegevusele, võib minu arvates igati rahule jääda. Oli mitu tore festivali, väga huvitavaid etendusi ja mis kõige olulisem — koolilaste huvi teatritegemise vastu on aasta-aastalt aina kasvanud, hoolimata suurtest majandusraskustest. Nii on elu ise kinnitanud laste teatritegemise vajalikkust.

Mis on siis see, mis tõmbab noori inimesi teatri juurde? Võib-olla soov ennast näidata — esineda teiste ees, võib-olla soov olla keegi teine, olla mingis teises rollis, aga võib-olla hoopis tahe tundma õppida iseennast, elu meie ümber ja teisi inimesi. Tundub, et just see viimane on peamine käivitav jõud.

Aga meie haridusjuhid on jätnud koolis teatritegevuse edendamisel küll üht-teist tegemata, kui nad kooliteatris näevad vaid üht klassivälise tegevuse vormi, mille lõppresultaat on avalik teatrietendus.

Olen veendunud, et draamaõpetusel peaks koolis olema võrdväärne koht laulmise, joonistamise ja kehalise kasvatuse tundide kõrval, sest pole vist ühtegi teist ainet, mis nii otseselt tegeleks inimesega tervikuna — inimene eri olukordades ja suhetes teiste inimestega.

Nii olen mõelnud oma "kapsamaal". Aga kõigest sellest peaksime omavahel rääkima. Seepärast kutsumingi kõiki asjast huvitatuid 19.–22. augustini Tallinna. Peame nõu, harjutame koos ja mõtleme tulevikust. Meie kokkusaamist toetab Eesti Kultuuri- ja Haridusministeerium, aga ka meil endil tuleb teha kullusi.

Oma osavõttust teatage kirjalikult aadressil: Tallinn EE0001, Pikk t 26, Mustpeade Maja, "Kooliteater". Infot saab Virko Annuselt telefonil 44 59 50.

MARET OOMER, Tallinna Vanalinna Laste- ja Noorteatriti näitejuht

Valitsused tulevad ja lähevad, probleemid jäävad

20. juulil 1993 Nr.

Teie Nr.

Õpetajate Leht
Toimetis

Narva Eesti Keskkool
otsib järgmiseks õppeaastaks
kooli direktorit.

Direktori ametit pidan

L. Sokolova

Selle kuulutusena mõeldud teadaande tõi toimetusse post. Et oleme Luise Sokolova ja Narva eesti kooli muredega ammused tuttavad, oli teatele lisatud selgitus:

"Alates 1980. aastast olen pidanud koolijuhi ametit Narvas ja püüdnud asja korraldada nii, et Narva lastel oleks tubli kool. Ei saa ju lõpmatuseni vastu seinu joosta ja oma hinge muserdada lasta, kui oled kogunud aastaid ükskõiksust ja ametkondade abitust.

Enam ei ta-ha, sest mõõt sai ammu täis."

Salme Narva Eesti Keskkooli direktoriga telefonitsi jutule. Lõpuks leppisime siiski kokku, et teadaanne jääb vähemasti esialgu veel kuulusteveerul avaldamata. Mis ei tee olematuks tõsiasja, et tugevaimagi inimese visaduse- ja jõuvarud pole piiratud.

Luise Sokolova sõnul on viimase viie aasta vältel Narva ümber aetud poliitikat praeguseks pigem kahju kui kasu tõusnud. Juttu on palju, konkreetset abi vähe. Pingete krüvimise tulemusel on Narvast muu Eesti jaoks saanud hirmuäratav koht. Narvalased ise teavad, et tegelikult on linn siiski küllalt rahulik ja ükski siir-seal peetud miiting kedagi ohustanud pole. Ent mis see aitab, kui kõik teised kardavad ja Narva tööletulekust mõeldagi ei taha.

Endiselt on Narva eesti lastele õpetajate leidmine kooli direktori eramure. "Õpetajate Lehtki" avaldab järjest kuulutusi. Pakkumas on ennast seni käinud üksainus naine, kes paraku polnud kaine juba kohta otsima tulleski.

Nii see karikas täitub. Möödub järjekordne pinge all elatud suvi — ja taas tulemusteta.

Mida L. Sokolova taotleb?

Praegu, mil kogu elu kipubki peamiselt materiaalsetel hüvedel põhinema, kaob eesti keel ja meel Narvast lõpli-

kult, kui sealsel eesti elu vähimatki materiaalset tagatist pole.

Kas tõesti ei saa valitsus Kultuuri- ja Haridusministeeriumi kaudu sõlmida Narva linnaga kindlaid kokkuleppeid, et eesti kooli õpetajad saaksid korterid väljaspool järjekorda?

Tegelikult ongi Narvas õpetajatele kortereid enamasti eelisjärjekorras antud, sest kooli paiveid-muresid on mõistetud. Aga peab see siis nii olema, et kohalik venekeelne võim teeb ja aitab rohkem kui Eesti Valitsus?

Kultuuri- ja Haridusministeerium peaks valitsuselt taotlema raha, et maksta ühekordset toetust õpetajatele, kes Narva tööle tulevad. Ja see toetus ei tohi olla sümboolne, vaid tuntav, vähemalt 10 000 krooni. Suur raha küll, aga tulijaid pole ju palju. Summa suurus ja tagasimaksmine sõltugugi sellest, kui kauaks õpetaja Narva tööle jääb. Kui vähemasti 6 aastaks, ärgu tagasimaksu nõutagu.

Kui Virumaa Fond andis

toetusi Narva uustulnukaist õpetajatele, olid vanad olijad sügavalt puudutatud. Koolis on õpetajaid, kel juba 25–30 tööaastat seljataga ja kellele on kogu aeg võidud kindel olla. Kõik noored aga pole ühe vitsaga löödud. Mõni tuleb, võtab fondi raha ja kooli korteri ning vaatab siis kiiresti tasuvama töökoha. Vana kaader veab edasi...

Kas pole nemadki ära teeninud kasvõi korra aastas makstavat paari tuhande krooni suurust maksuvaba toetust — jõuluks näiteks?

Narva eriolusid arvestades on hädavajalik säilitada õpetajate 1,2kordne palgainedeks, mis tegelikult võiks kõrgemgi olla. Koefitsient kehtestati minister Rein Loigu ajal. Möödunud aastal unustati ära, siis Meelis Kond ministeeriumist tegeles selle murega ja praegu kuni 1. septembrini jäi lisatasu alles. Kuidas edasi?

Narva eesti kool vajab sihtsummasid oma õpetajate koolitamiseks ja ka külaliste vastuvõtuks — olukord on sedavõrd eriline.

Kooli ridamisi uudistamas käivad külalised on vahel öelnud: te ju ei elagi nii halvasti. Tõsi, kõige hullem tõesti pole. Aga iga sendi pressib direktor linna käest välja. Aina sellega tegelebki ja lisaks peab kannatama küsimused, et miks siis Eesti Vabariiki teile midagi ei anna.

Neis tingimuses, kus kaadripõud kipub kooli välja suretama, peaks tehtama erandeid ja lubatama vajadusel ka ettenähtust suurema koormusega töötada. Kui noor energiline inimene jaksab mitut koormat vedada, miks talle siis selle eest palka maksta ei tohi? Keelu tulemuseks on jällegi mitte kellelegi vajalik närvi- ja töökulu: koolijuht šlikerdagu, pangu tunde kellegi teise nimele, rehkerdagu tulumakse juurde ja maha... Alternatiiv on jätta lapsed õpetamata ja lasta tunnid maha joosta.

Et korrapärane kultuurielu Narva eestlasi liidaks ja koos hoiaks, peaks palgale võtma inimese, kes tuumiku looks ja kõike tehtavat koordineeriks.

Enamasti tegutsetaksegi kooli ruumes, ka Narva Eesti Selts käib seal koos. Muidugi oleks tarvis seltsimaja taastada, aga jäägu see pealegi tulevikku. Ent ühe kultuurijuhi ülalpidamine Narva eestlaste heaks ei tohiks riigile küll ülejõu käia.

Selline oli L. Sokolova järjekordse paberile pandud kava põhisisu, mille ta telefoni teel punkt-punktilt ette luges. Mitu kava tuleb veel koostada, enne kui tulemused tunda andma hakkavad?

"On tunne, et meid on nüüd ka Tallinnas maha kantud.

Mart Laarile andsin kirja üle, kui ta siin käis — vastust ei mingit. Olen pöördunud nii Tallinnast saadetud valitsuse voliniku Ants Liimetsa kui ka Riigikogu esindaja Indrek Tärandi poole — vaikus.

Saan muidugi valitsustest ka aru. Nende vahetamine käib nii kiiresti, et kellelgi pole oieti aegagi millessegi süveneda. Gretškinast alates on juba viis ministrit olnud, ühel neist olen juba nimegi unustanud.

Nemad tulevad ja lähevad, aga meie ju jääme."

Vahendas
TIIA PENJAM

Ü P U I S U V E

on oma traditsioonid ja küllap need on välja kujunenud parima lahendusvariandi otsingutest. Viimasajal on tavaks saanud kohtuda haridusjuhtidega, et saada kiiresti muutuvast haridussituatsioonist teavet kõige otsesematest allikatest. Tänavusele suveseminarile Põltsamaal olid Ühiskondliku Pedagoogika uurimise Instituudi liikmetega kohtuma tulnud Kultuuri- ja Haridusministeeriumi koolituspoliitika osakonna juhataja Valeri Aava, Haridustöötajate Koolituskeskuse direktor Enn Siim, Riigi Kooliametit esindas nõunik Kal Võlli. Et esimesena esines V. Aava, kes oma teemat "Eesti

lähiaastate hariduspoliitika" käsitles uue põhikooli ja gümnaasiumi seaduse valguses, tuli tal vastata arvukatele küsimustele (millest küll ka teiste esinejate puhul puudust ei tulnud). "Hariduse" oktoobri- või novembrinumbri peaks lugematel olema võimalik tutvuda V. Aava ettekande põhiteesidega. E. Siim tutvustas Haridustöötajate Koolituskeskuse struktuuri, kavasad ja probleeme. Kohalolijad said teada, et keskuse arvukast töötajaskonnast tegeleb otseselt koolitamise ainult 6 inimest, on veel arvu-õpetamise, kirjastus- ja halduskeskused ning arhiiv-muuseum. K. Võlli tuli

ülemuste esindamisega suurepäraselt toime (muide, nii E. Siim kui ka K. Võlli on ise ÜPUI tuleristsed läbi teinud).

Loengud on alati planeeritud nii, et need annaksid ÜPUI-lastele ergastava mõtelaengu. Seekord rääkis professor Ants Kõverjalg kutsehariduse probleemidest, professor Inge Unt andekatest lastest ja nende uurimisest, professor Helno Rannap käsitles 1930. aastate keskkoolireformi Eestis (käsikiri ootab "Hariduse" toimetuses avaldamist). Sealt leiab mõndagi tähelepanuväärset tänapäevaks.

Põhiline ÜPUI kokkutulekul on sekt-

sioonide töö, need on kokkuvõtete tegemiseks ja uute ülesannete saamiseks. Pole sugugi haruldus, et näiteks I. Undi didaktikud või A. Elango ja H. Rannapi kooliajaloolased istuvad koos hilisõõni. Sektsioonide tööks ja individuaalkonsultatsioonideks näpistati aega igast päevast, kust aga sai. Silmaringi avardamiseks korraldatakse igal suvekokkutulekul ekskursioon, seekord tutvuti Põltsamaa ja tema ümbruse vaatamisväärsustega. Uudistati Eesti Aleksandrikooli tema praegusel kujul, von Bock'ide peresurnuaeda Vöisikul, kuhu on maetud J. Krossi "Keisri hullu" prototüüp. Nagu

teiste marjamaaks. Selleks on harvad õpetajate kongressid ja märksa sagedasemad teaduskonverentsid, kuhu ka praktikud kaasatakse.

Ega sellise tööjaotuse vastu midagi ole, sest igas ühiskonnas on olnud oma soosikud ja heidikud. Paradoks seisneb vaid selles, et haridussüsteemi tulemuslikkuse ja rahva hariduse kvaliteedi otsustab siiski tööhobuste missioonitunne ja kutsemeisterlikkus, mitte aga traavlite elegantne galopp.

Ka "puskarilastele" keskharidus!

Kooliikka on jõudnud Gorbatšovi "kuiva seaduse" ja illegaalse puskariajamise perioodil sigitavad lapsed. Sellest juhtuvalt on mõnessegi algkooli astujate seas juba ülekaalus vaimselt alaarenenud! Ja just nüüd on meie Riigikogu vastu võtnud kohustusliku keskhariduse seadu-

mind veel? Andsite mulle eesti keelt... Nüüd on mul oma firma, töötan juristina... ja seda, mida teie mulle koolis õpetasite, läheb mul praegu väga-väga vaja. Teate, ma tahan teid selle eest südamest tänada, et me polnud teile ükskõik, et te tahtsite meile tõesti midagi anda..."

Ilus nagu muinasjutus, aga tõsi! Muidugi meenus mulle, et see mees oli kooli ajal olnud viimane puujään: emakeeles ballansseeris ta kahe-kolme piirimail ja käitumiselt kuulus nn raskete kilda, nii et alatasa pidin aineõpetajana olema telefonitsi kontaktis tema emaga... Nüüd on ta aga tänuulikkus ise ja teeb kunagisele õpetajale tänavaal sügava kumarduse. See võib olla üsna tavaline...

Aga need tikk-kontsadel kõpsivad noorepoolsed daamid, kellega koolis eales mingeid muresid polnud, sest nad käitsid ja õppisid aiva viksilt, ei tee nüüd

VAATAME OMA ÕUEST KAUGEMALE

Soome õpilane ei tunne end koolis hästi

Kuigi Soomes võidakse rõõmustada üsna heade õppetulemuste üle põhikoolis, tekib muret laste halb enesetunne koolis. Seoses rahvusvahelise kirjaoskamatusuurimusega 1991. aastal selgitati 14aastaste õpilaste suhtumist kooli. 28 riigi noortega võrreldes olid üllatavalt paljud soomlased koolis masendunud ja rahutud.

Soomes oli üldine koolinegativism levinum kui mujal. Kuigi õppimist peeti mõnuks, ei käida koolis meeleldi ega hoolita koolitööst. Ka õpilaste suhtumine õpetajatesse oli negatiivsem.

Soome kool erineb selgelt teiste Põhjamaade koolidest ja oli sarnasem Kesk-Euroopa maade (Saksamaa, Prantsusmaa ja Madalmaade) omadele. Tõsi, nendeski maades oli selge koolinegativism haruldasem kui Soomes ja suhtumine õpetajatesse usalduslikum.

Soome noored hindavad põhikoolis suhtlemist kaaslastega. Ka oli enamikul õpilastest selge, kuidas koolis töötatakse ja kuidas seal võib edu saavutada. Selles sarnanes Soome kool üllatavalt Ameerika koolile.

Arvatakse, et Soome koolis on nõudlik, kuid igav õppimiskeskond. Eriti hästi on õnnestunud kriitilisuse kasvatamine. Kooli on võimalik muuta õppimistahte ja -rõõmu, enesekindluse ja positiivsete õpetaja-õpilase suhete kasvu kohaks, loobumata heast õpetasemest. Õpilaste vigade otsimise asemel tuleb otsida nende võimeid ja tugevust.

Vastused koolinegativismist Soomes: koolis tunnen end üksikuna — 15%, ei ole õnnelik — 20%, olen masendunud — 25%, olen rahutu — 25%, vahel ärritun — 75% (teistes Põhjamaades — 25%).

Soome õpilaste arvamus õppeainete meeldivusest ja tähtsusest

Soomes uuriti 1000 põhikooli 9.klassi õpilase suhtumist erinevatesse õppeainetesse. Õpilased hindasid õppeainete meeldivust ja tähtsust 1–5 punktiga.

Õppeainete meeldivus on järgmine: kehaline kasvatus, kodundus, kujutav kunst — 2,1 punkti; bioloogia — 1,9; geograafia, inglise keel, tehnilised tööd, informaatika — 1,8; muusika — 1,7; matemaatika — 1,6; emakeel — 1,5; ajalugu ja ühiskonnaõpetus — 1,4; füüsika ja keemia — 1,3; rootsi keel — 1,2; usuõpetus, eetika — 1,1.

Õppeainete tähtsus: inglise keel — 2,4; matemaatika — 2,3; informaatika — 2,1; emakeel, bioloogia, geograafia — 1,9; kodundus, rootsi keel, füüsika, keemia — 1,7; ajalugu ja ühiskonnaõpetus — 1,6; kehaline kasvatus — 1,5; tehnilised tööd — 1,4; kujutav kunst — 1,1; muusika — 0,9; usuõpetus ja eetika — 0,8.

Ainete tähtsusjärjestus ei ole viimase aastakümnega oluliselt muutunud. Inglise keel on tõusnud kolmandalt kohalt esimesele, matemaatika langenud teiselt ja emakeel teiselt kohalt neljandale.

Ajalehest "Helsingin Sanomat" AAREN PILLESAAR

Youth For Understanding — rahvusvaheline õpilasvahetus

Esimene YFU loodi 1951. aastal USA-s. See seadis eesmärgiks leida võimalusi 15–18aastaste õppurite koolitamiseks teistes riikides ja samal ajal ka võtta vastu õpilasi teistest maadest. Aastatepikkuse kogemuse põhjal on jõutud vändumusele, et rahvusvahelised õpilasvahetuse programmid aitavad omandatud kogemuste kaudu noortel õppida tundma ja austama erinevaid kultuure ja kergendavad sügavamate probleemide mõistmist.

Käesolevaks ajaks on YFU USA Rahvusvaheline Keskus (YFU International Center) andnud loa nimetatud organisatsiooni registreerimiseks 36 riigis, kus kohalikud organisatsioonid juhivad oma tegevuses YFU rahvuslikele organisatsioonidele määratud rahvusvahelisest põhikirjast (International Basic Standards for All YFU National Organisations). 1992/93. õa vahendas YFU USA umbes 3400 vahetusõpilast.

Kuidas asutatl YFU Eestis?

Olgu kõigepealt mainitud, et YFU pole vastavalt oma põhikirjale kasusaav organisatsioon. Asutajaliikmed (7) moodustavad tegusa aktiivi, kes töötavad praegu ühiskondlikel alustel.

YFU Eesti ristiaks on Taani YFU. Esimese sammu tegi Taani õpetaja Gunnar Brandt, kes on aidanud luua mitmeid hariduskontakte Taani ja Eesti õpetajate ning õpilaste vahel ja kes kirjutas eestikeelse artikli Taani Vabakoolist ("Haridus" nr 3, 1992). 1992. aasta sügisel pöördus G. Brandt Taani YFU ja selle tegevdiriitori Finn Kjeidseni poole palvega leida võimalus kahe eesti õpilase suunamiseks aastaks vahetusõpilastena Taani. Tulemus oli rõõmustav. YFU Taani kättis kõik õpilaste kulud. Sellal ajal ei olnud Eestis veel organisatsiooni registreeritud. 1992. aasta sügisel andis YFU Taani YFU Rahvusvahelisele Nõukogule USA-s omapoolse soovitusel YFU registreerimiseks Eestis. YFU Eesti registreeriti 17. veebruaril 1993.

1993/94. õa on võimalus saata Taani õppima 5 või 6 õpilast. Taani ühing leidis võimaluse ka seekord tasuda kahe õpilase eest. Väga meeldiv üllatus ja ilmselt ka tunnustus oli avaldus, mille tegi YFU EEE (YFU European Educational Exchange) konverentsil, mis toimus 23.–25. aprillini 1993 Stirlingis, pr Julianne Buysse-Talpert. Ta pälvis Rachel Andersoni rahvusvahelise teenete autasu 1993, mille iga-aastaselt saajal on võimalus valida YFU rahvuslik organisatsioon, kelle vahetusõpilane saab stipendiaadiks. Selleks valitakse osutus YFU Eesti. Olgu nimetatud, et eelmainitud autasu omanik 1992. aastal oli hr Toshio Ichinose Jaapanist, kes oma autasu andis üle YFU Fiiipiinidele. Et tasuda teiste õpilaste eest, oleme pöördunud taotlustega mitmete ettevõtete ja firmade poole. Ehkki oleme kohanud mõistvat suhtumist, moraalset toetust ja ka saanud konkreetset abi, on vaja liisa nõutavate kulude katteks.

YFU Eesti jätkab vahetust Taaniga. Ka Norra ja Soome organisatsioonid pidasid lähimas tulevikus tõenäoliseks õpilasvahetust. Saksamaa YFU pakkus välja lühemaajalise vahetusprogrammi võimaluse. Samal ajal, lähtudes teiste maade kogemustest, tahame leida entusiaste üle Eesti, kes aitaksid ka maakonniti õpilasvahetust arendada.

YFU Eesti tegevusest huvitatutel palume kirjutada aadressil:

Tallinn EE0090, Box 3230

Youth For Understanding Estonia

Sponsoritel ja kõigil toetajatel palume kanda raha üle: Aja 22–114 137 Hansapank, Tallinn EE0100, Liivalaia 12.

URVE TAMMING

Elu paradoksid

Tööhobused ja ratsahobused

Tööhobused künnavad päevast päeva meie haridusepõldu, õpetavad ja kasvatavad, parandavad punasega vihikuvirnu (ja vahel natuke ka sinisega eksamiitoid), valmistavad õppevahendeid, koostavad õppekirjandust, täidavad arvukaid pabereid, korraldavad klassiväliseid üritusi, peavad sidet lastevanematega, remondivad koolimaja ruumi ja mööblit, töötavad õpilastega aias, pargis ning põllul jne. Ainsaks taksuks on neile madaluke "heina-kuhi", mis võimaldab küll hinge sees hoida, kuid ei midagi rohkeemat. Ja vaevalt oskavadki tööhobused enamat ihata, sest nende pärusmaa on ikka olnud tagaliin, kust oma ninatsast suurt kaugemale ei näegi.

Ratsahobused seevastu kapavad alati eesliinil, neile jagub ühiskonna tähelepanu ja hüvesid; nad käivad välismaa vahet, sõlmivad koostöölepinguid, lõikavad läbi liinte ja peavad ilusaid kõnesid, tõstavad šampuseklaase ja istuvad bankettidel, annavad pressile intervjuusid, võtavad vastu humanitaarabi; arendavad pedagoogikateadust, millest praktikasse väga vähe jõuab; koostavad kontseptsioone ja teoretiseerivad tööhobuste adumatutes kategooriates. Osavamad ratsahobused nagu ministrist esitraavel põlistavad oma nimed rahvuslikes või koguni rahvusvahelistes teatmeteostes, tööhobustel (sealhulgas kümnete õpperaamatute autoritel) meie oludes seda šanssi ei ole, sest must töö jääb ikkagi mustaks...

Tööhobused ja ratsahobused üksteist eriti ei tunne, sest nende ainus kokkupuutepunkt on seal, kus esimeste karjamaa läheb üle

se, mis eirab igasuguseid reaali-teete ning hakkab traumeerima tuhandeid õppureid, lapsevanemaid ja pedagooge. Jälle sunnitakse meie noori virelema seal, kuhu nad looduse tahtel kohe kuidagi ei passi. Taas ei lepita varblasega peos, vaid loodetakse tulevile katusel. Juba on unustatud, et meie keskharidus on tänaseks devalveerunud allapoole igasugust kriitilist piiri.

Ühes meie uues kõrgkoolis on mul üliõpilaste, s.t keskharidust omajate seas neidki, kellele õige õpetaja ei sõandaks anda isegi põhikooli lõputunnistust, sest üsna tavaises õigekirjatekstis oskavad nad 40 lühilausest teha üle 40 raske ortograafiavea (kõikki otsi vms). Ja seda veel pärast vastava keeleõpetusosa järjekordset põhjalikku läbivõtmist (kui mitmendat korda üldse nende haridusteel!).

Uus, võimetuid ja laisku vägistav seadus soodustab hariduse jätkuvat allakäiku. Meil ei taheta tunnustada, et põhikooli haridusega hea töömees on ühiskonnakasulikum kui formaalse keskhariduse omandanu, kellel näikse olevat "liiga palju" õpiaastaid töölisametite jaoks ning kes seetõttu jääb eikellenagi rippuma maa ja taeva vahele. Kellele on seda tarvis?

Paradoksaalne, et just nüüd, kui peaksime olema mõõdukad kõiges ja kõikjal, doseerivad meie poliitikud vasikavaimustuses üle ja ajavad suure tükiiga suu lõhki. See ei ole Euroopasse minek, vaid Euroopast kaugemine ääretusse formalismi rappa. Aga sel teemal on teised juba minust paremini sõna võtnud.

Tunneb, ei tunne...

Palju aastaid polnud me koh-tunud. Sel suvel aga astus üks noor mees mulle tänavaal juurde: "Tere, õpetaja! Kas mäletate

enam tänavaal oma õpetajat tund-magi. Ju on ka see üsna tavaline..."

Ei hakka külge...

Sageli kurdame, et õpilastele ei hakka suurt midagi külge, kuigi korrutame ühtesid ja samu tõesid tunnist tundi. Aga meie ise? Kas me ise võtame õppust või õpime vähemalt tehtud vigadest?

Hiljuti tulid kokku teenekad ÕPUI-ased, kelle seas oli ka suurte kogemustega emakeeleõpetajaid, nende metoodikutest juhendajaid ning õppekirjanduse autoreidki. Registreerimiselehe küsimusele "Kas vajate öömaja?" kirjutas aga suur osa kõrgkvalifitseeritud spetsialiste vastuseks ja (st ning!), kuigi juba 7.kl emakeeleõpikus õpetatakse, et jah = jaa. Ons meie emakeeleõpetajate ladvik samal tasemel tiraazikaima päevalehe "Postimees" sotsioloogiliste diagrammide joonestajatega, kes järjekindla visadusega produseerivad üle Eestimaa sedasama õigekirjaviga? Või peaksid õpetajad eesti keelt paremini tundma kui ühe ajalehe kunstinikud? Ei tea, vahest on viga hoopis minu väheses tolerantsuses.

Aastaid tagasi andsin haridusjuhtidele märku, et Eesti Raadio diktorid ei erista mõttekriipsu sidet kriipsust, kui nad loevad eest-risse keskkooli lõpukirjandi teemasid (vt "Sirp ja Vasar" 25. juulist 1986). Lootsin, et küllap haridusjuhid võtavad sellest õppust ning jälgivad (=juhendavad) edaspidi diktorite tööd, aga võta näpust! Tänavuste lõpukirjandi teemade ettelugemisel esines see viga riigi ringhäälingus uuesti! Mitte ei hakka külge...

Kahetsedes, kuid paremat lootes

TOOM ÕUNAPUU

seminaridel

ikka, toimus eelviimasel õhtul lõkkeõhtu, seegi on suveseminaride lahutamatuks koostisosaks saanud.

Traditsioonilist diskussiooni viimasel päeval juhtis oskuslikult ja tasakaalukalt kauane koolimees Hillar Põldoja. Diskussioonid on alati aktuaalsetel teemadel, seekordne "Mida kujutab endast keskharidus kaasaegses Eestis" argitas kohalolijaid elavalt kaasa lööma.

Lõpuloengu pidas seekord ÕPUI grand old man, üks õpetajate uurimiskursuste algatajaid Aleksander Elango. Oma loengu teemaks oli ta valinud

Eesti Aleksandrikooli. Ühtlasi oli see tema viimane esinemine ÕPUI ühe juhina. Loengu lõpul esitas ta avalduse ÕPUIst lahkumiseks. Sõdamilikud lahkumissõnad ütles I. Unt. ÕPUI hälli juures seisid ka tollane haridusminister Ferdinand Eisen. Temale otsustati saata kiri, soovida jõudu ja jaksu edaspidiseks. Lõpuloengul volitati ÕPUI direktorit H. Rannapit saatma märgukiri ÕPUI-laste seisukohtadest põhikooli ja gümnaasiumi seaduse mitme sätte ja meie pedagoogikaväljaannete tuleviku kohta KHM-i juhtkonnale ning ajakirjandusele (vt RH 6.07.93, ÕPUI direktori Heino

Rannapi pöördumine kultuuri- ja haridusministri poole).

Ajad on sellised, et nii mõnedki, eriti vanamad pensionieas inimesed iga soovitud sõitu endale lubada ei saa. Ometi oli igas lõunalauas umbes pool-sada inimest. Eri päevadel küll mitte samad näod, ühed lahkusid varem, teised tulid hiljem. Kokku võttes siiski suurem osa praegustest ÕPUI-lastest suveseminaril käis, tänab põltsamaalasi hästi korraldatud vastuvõtu eest ja jääb ootama järgmist kokkutulekutset.

VIIVI EKSTA

sta õpilastööde näitusele

huvitavad ja omalaadsed. Südamega teeb oma tööd ka Valga huvikooli õpetaja **Asta Tammeorg**.

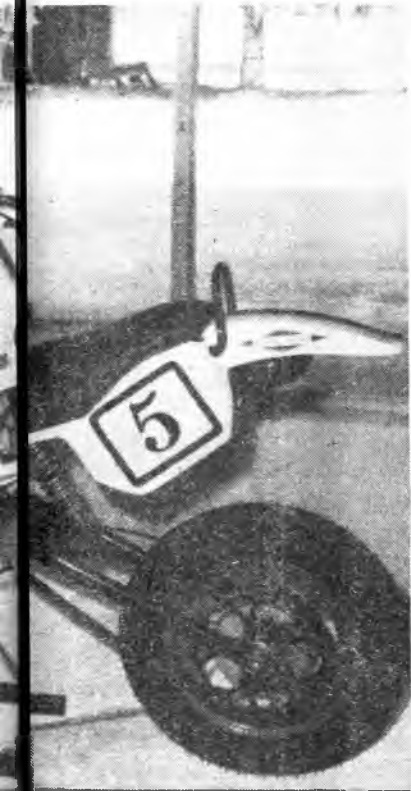
Vaiga vene õppekeele koolid paistavad meeldivalt silma oma maitsekate tööde ja enesetäiendamise lugupidavate õpetajatega, mida kahjuks vene õppekeele koolide puhul alati ei näe.

Kui mõelda üldiselt Lõuna-Eesti käsitööle, tundub, et kõige populaarsemad käsitööliigid on heegeldamine ja kudumine. Palju tehakse äärepitse, pitslinu, sokke, kindaid, kampsuneid. Väga vähe oli näha õmblustööd, kuigi õmblemine hõlmab suure osa tööõpetuse programmist. Kas arvatakse, et õmblemine pole käsitöö, ei peeta sobilikuks eksponeerida põlli-öösärke näitusel või on hoopis koolides õmblustundide organiseerimisel raskusi õmblusmasinate vähesuse, parandamise või muu pärast. Ometi on tänapäeval õmblemisoskus, arvestades valmisriiete pööraseid hindu, igale naisele vägagi vajalik.

Väga vähe oli näitustel ka pilutikandit, heegeldamist saaks mitmekesistada pael-, hargi- ja iiripitsi tehnika õpetamisega.

Lõpetuseks võib öelda, et meie õpilaste käsitöö elab edasi, hoolimata paljurääditud rasketest aegadest, säilib oma rahvuslikud traditsioonid, kuid areneb ka edasi ja muutub huvitavamaks, sest paljud õpetajad on juba käinud laias maailmas ja üks igalt poolt ole midagi õppida.

MARJU TOOMING,
Tallinna Tondiraba Keskkooli õpetaja

Kootud kampsun. KADI ILVES.
Lilleküla Kk. Juhendaja A. JÄRVIS.

Töö võlud ja valud

Lasteaias ei saa rääkida veel kõrgest kunstist, kuid alguse saab ta just sealt. Kõik sõltub meist, täiskasvanutest, kes ei tohi ära unustada, kui vajalik on mitmekesine tegevus koolieelses eas. Laps on selles vanuses äärmiselt vastuvõtlik ja matkimishimuline. Et lapsi õpetada, peab kasvatajal olema südant, hinge ning palju energiat ja huvitavaid mõtteid. Enne kujutava loomingu juurde asumist on tähtis anda lastele

- mitmesuguseid teadmisi ümbritsevast tegelikkusest;
- oskused kasutada õigeid töövõtteid ja vahendeid (nt joonistamis- ja maalimis- — suuri pintsele, suuri aluspabereid);
- võimalus iseseisvaks vabaks loominguks;
- tööks vajalik materjalide maitsekas ja esteetiline valik.

Kui neid nõudeid on arvestatud, võib kujutavas loomingu loota häid tulemusi.

Nüüd mõni sõna näitusest "Õpilastööd 1993".

Hoolimata vaesest ja segasest ajast tehakse tublit tööd igas piirkonnas omamoodi. Rohkem oli näitusel muidugi joonistamis- ja maalimistööd, vähem kleepetööd, meisterdamist ja voolinguid. Rõõmustavad tööd, millest on näha, et laps on saanud iseseisvalt, vabalt, loominguilist tegutseda, milles on kasutatud uudsemat temaatikat (nt "Madude näitus" jms), originaalseid teostusviise ning mis on maitseka ja puhta viimistlusega.

Meelde jäid linna ja maakonna näitustel need väljapanekud, kus kõik oli kompaktselt ja esteetiliselt kujundatud: **Jõgeva maakonna, Tartu, Palde, Kohtla-Järve, Põltsamaa, Viljandi linna, Harju maakonna Kose lpk, Tallinna Lõunaraajooni, Kuresaare ja Pärnu linna laste tööde näitused.**

Puudusena hakkas silma, et paljudes kohtades oli vähe meisterdamist-, kleepet- ja voolimistööd. Püütakse kramplikult olla programmis kinni. Ikka on veel kohti, kus kasutatakse vähe kõige odavamast, looduslikku materjali. Eri materjalide ühendamisest tuleks vaadata nende omavahelist sobivust, joonistamises võiks rohkem kasutada erinevaid tehnikaid.

Tahaks soovida kasvatajatele rohkem otsivat vaimu, aktiivsust ja energiat oma elu huvitavaks muutmiseks. Kodudes on praegu suur defitsiit laste isetegevusvõimaluste loomisest. Seda enam on vaja kasvatajale sellele tähelepanu pöörata.

EVE LIIGMANN,
koolieelsete lasteasutuste näituse
organiseerimiskomisjoni ja
korraldustoimkonna liige

ÕIENDUS

Ei ole nii pretensioonikas

Ajakirjas "Haridus" nr 5/6 1993 on lk 58–62 avaldatud artikkel, mille pealdises seisab:

Loodusõpetusest 4.–6. klassis.

Mart Kuurme, TPÜ KI teadur.

Pärast seda on allkirjutanult küsitud, kas ta sellisena soovibki näha loodusõpetust 4.–6. klassis. Vastuseks lubage esitada lühike selgitus.

On tõsi, et nimetatud artikli valmimise ajal osales artikli autor TPÜ KI loodusainete grupi töös. Töögrupi juhile esitatud kirjutise pealdises seisib:

Laste eneseteostuse võimalikkusest loodusõppe kaudu.

Eluta loodus. 4.–6. kl.

Artikli alguses palub autor võtta allpool järgnevat kui materjali aruteluks võimalike nihete otstarbekuse üle põhikooli loodusõppe kursuses. Edasises esituses on põhiorhk õpilase juhtimisel sihipärasele tegutsemisele oma uudishimu rahuldamisel ümbritseva maailma vastu.

Pole tähtis, kes rõhud veidi ümber tõstis. Oluline on aga, et ilmunud artikkel oli ainult üks kolmandik algkooli loodusõpetust käsitlevast tervikust. Kuna aga eluslooduse kohta sõna võtnud autori töö selles "Hariduses" millegipärast trükkialgust ei näinud, võiski asjast ühekülgne ettekuju tekki. ("Hariduse" toimetusel puudub igasugune info M. Kuurme viidatud nn paralleelartikli olemasolu kohta; sellesisulist pakkumist pole ka suusõnal tehtud. — Toimetuse.) Terviku kolmas, samuti ilmunud osa, käsitleb loodusõpetuse sisu eesõpetuses.

Allkirjutanu pole soovinud piirata algkooli loodusõpetust elutute asjade maailmaga.

MART KUURME,
õpetaja, TPÜ magistrand

et laste aed jääks?

on lasteaias võimalusi palju. Maalimine, lõikamine, liimimine, meisterdamine jt käelised tegevused on lastele põnevad ja töösused arenevad koos fantaasiaga. Lõbusad muusika ja kehalise kasvatus tunnid arendavad laulu- ja liikumisoskust ning annavad koostegevuse ja üksteisega arvestamise kogemusi. Igapäevased loodusvaatlused, muinasjutude kuulamine ja arutelud maailma asjadest rikastavad laste sõnavara ja arendavad väljendusoskust.

Silmaringi avardamiseks on soovitatav lapsi sageli viia lasteaiast välja, ümbritseva eluga tutvuma. Sobivad aastaegade järgimine looduses, metsapeod ja matkad, loodusmaterjalide korjamine, nukuteatri külastamine, õppekäigud loomaaeda ja eri töökohtadesse. Rahvakalendri tähtpäevade tähistamine liidab lastepere ja teeb oma rahva kombed armsaks. Mõnigi kord võiks päeva lõpus olla pisikene kokkuvõte, mida huvitavat sel päeval tehti, ja arutelu, mida järgmisel päeval teha, kuhu minna. Sellega õpetame lapsi aega hindama ja äratame huvi järgmise päeva vastu.

■ Põhiaeg lapse päevast kuulub mängule. Huvitav elu kajastub laste sisukas mängus. Muinasjutud jõuavad lavastusmängudes. Vabaks mänguks on vaja luua mitmekesiseid võima-

lusi. Soovitatakse teha teatripäevi, mil igaüks saab mingi tegelane olla. Õpetagem lastele liikumist-, laua- ja õppemänge. Huvitavatest mängudest saavad lapsed uusi teadmisi ja oskusi, kujuneb nende iseloom. Lastele on vaja arendavaid mänguasju, eriti konstruktoreid, töövahendeid joonistamiseks, voolimiseks ja meisterdamiseks. Praegu oleme nii kaugel, et see, mis varem oli iseenesestmõistetav, on kadunud või kadumas. Tahaks uskuda, et lasteaiad suudavad selle ülliraska aja üle elada.

■ Paljudele lastele ei meeldi päeval lasteaias magada. Sel juhul on kaks võimalust — kasvataja teeb lapsele päevase une väga meeldivaks ja harjutab teda päeval magama või lubab lastel, kel und tõepoolest ei ole, mängida toas või õues. See on tülikas ja nõuab pingutusi kõikidelt töötajalt, kuid seda on vaja teha.

Lapsevanemad ootavad lasteaiast, et

□ et nende silmaterad oleksid lahkete inimeste hoole all, et lastel oleks hea ja turvaline olla;

□ et laps oleks hästi toidetud ja hooldatud;

□ et lasteaiad töötaks nende vajadustest lähtuvalt;

□ et laps lasteaias areneks ja õpiks ning ta elu oleks huvitav.

Neid nõudmisi täitva lasteaias-

ga on vanemad rahul. Paljudes kohtades otsustab lapsevanem ise, kas ta toob lapse lasteaiadesse päevaks või mõneks tunniks. Peetakse täpset arvestust toidukordade üle. On avatud mängurühmi, pühapäevakoole ja lasteringi põhimõttel töötavaid rühmi. Lasteaiad on avatud asutus, kuhu lapsevanem võib alati tulla tegevust jälgima. Oluline on, et lasteaiad ja lapsevanemate vahel oleks usaldus. Vanemal olgu info lapse elust lasteaias. Kasvatajad huvitugu, millega on vanemad rahul, millega mitte. Samuti peab kasvataja tundma laste koduolusid.

Pühendugem tööle

Midagi uut eelöeldus ei ole. Kõik on liigagi argine ja tundub, et ülimalt lihtne. Tegelikult tuleb aga iga päev maksimaalselt pühendada tööle: teha kõik selleks, et aps tunneks end lasteaias turvaliselt ja ta päev oleks täis huvitavat, eakohast ja arendavat tegevust. Paljude majade kasvatajad töötavadki nii ja neid lasteaiad ei ähvarda mingi sulgemisohu. Kuid kahjuks ei ole see valdav. Kus asjad hästi ei laabu, oleks vaja kasvatajatel muuta oma hoiakuid ja suhtumist töösse, laste mängu ja õpetamisse. Praegu on õpetamine tihti formaalne. Unustatakse ära, et õpetamise aluseks on vaatlus. Tund toimub, aga kas see ka lap-

si õpetab, on lastele huvitav, — seda kasvataja ei soovi, kuid sageli ka ei oska mõelda. Mõnele kasvatajale on tähtis ainult see, et tund saaks antud: kui lastel on igav ja neile vähe küige jääb, siis on tema arvates süüdi lapsed.

Alahinnatakse mängu osa lapse arengus. Loovmängud on suhteliselt sisuvaesed, liikumis-, laua- ja õppemänge mängitakse vähe. Kasvatajad on ju ise saanud koolis õpetuse, kus ületähtsustati tundi. Kasvatajate ettevalmistus on viimasel ajal muutunud, kuid see muutus pole jõudnud veel lasteaiadesse.

Kursused püüavad aidata

Lasteaednikel on vaja tunda lapse psühholoogiat ja lasteaiapedagoogikat. Probleem on praegu abikasvatajatega, kes said uue ametinime, uue palga, aga neil pole sageli elementaarsetki ettekujutust laste suhtlemisest. Pärnus toimub kasvataja abidele pikaajaline kursus, mis lõppes kutsetunnistuse andmisega. Raplas, Põlvas, Võrus, Järvas, Saare- ja Pärnumaal selgitati uusi töökohustusi, anti elementaarseid teadmisi laste mõistmiseks ja nendega suhtlemiseks, praktikumis õpiti mängu.

Haridustöötajate Koolituskeskusest on võimalik tellida kohalike kursusi nii kasvataja abidele kui ka kasvatajatele.

Kasvatajate kursustel püüakse:

■ tõsta kasvatajate enesehinnangut (teadvustame neile, et kasvatajate kätes on sõna otseses mõttes eesti rahva tulevik; juhatajatel ja kasvatajatel olgu suurem otsustamisõigus, siis kasvab ka vastutustunne);

■ anda teadmisi lapse-, mängu- ja suhtlemispsühholoogiast;

■ õpetada kasvatajaid tundma loodust, siis oskavad nad näidata elu suurt imet ka lastele;

■ anda nõu, kuidas muuta õpetamist vabaks, huvitavaks, mitmekesisemaks ja lapsest lähtuvaks;

■ õpetada õppemänge. Vähe on sellest, kui kursus annab teadmisi, on vaja ka praktilisi oskusi.

Kõige vajalikum on, et iga kasvataja looks lastele turvalise, huvitava ja sisuka arengukeskkonna, et iga töötaja püüaks tõsta oma lasteaiainet.

Kui laste päevad on täis põnevaid tegevusi, kui nad õhinal räägivad õhtul vanematele, missuguseid mänge nad mängisid või mida uut teada said, siis ei luba lapsevanemad lasteaiadesse sulgeda.

LUULE HERODES,
Haridustöötajate
Koolituskeskuse metoodik

A R V A M U S

Vanalinna Poistekoor Tallinna Raekojas.

TÖNU KALLE foto

Tükike "Ellerheina"

Prantsusmaa-reisi kroonikat

Tütarlastekoor "Ellerhein" Tilla Loitme juhatusel osales Prantsusmaal Tours'i linnas toimunud rahvusvahelisel koorikonkursil "Florilege Vocal de Tours", mis korraldati juba 22. korda.

Kolmekümneme lauljaga — koori vanem osa — võistlesime II kategoorias naiskooridega ja IV kategoorias kõigi osalenud kooridega (naiskoorid, segakoored ja 16-liikmelised segaansamblid). Konkurs toimus ajal, mil kõigil tüdrukutel oli koolides eksamite aeg ja 10 lauljal käsil koguni lõpuksamid. Veel ärasõidupäeval tuli abiturientidel kirjutada lõpukirjand.

Skandaal piiril

Sõitsime Prantsusmaale bussiga ja loomulikult viis meie tee üle kurikuulsa Leedu-Poola piiri. Meie 35tunnine piiril viibimine lõppes tänu pidevatele telefonikõnedele ametivõimudega. Tekkinud paraja skandaali positiivseks tagajärjeks tundub olevat see, et viimasel ajal on bussidel piiriületamine märksa lihtsamalt läinud.

Piiril olles olime eriti mures seetõttu, et Poola-Saksa piirilt pidime kaasa võtma ühe "Ellerheina" laulja, kes saabus "Kurekellaga" konkursilt. Kahjuks pidi ta meie saabumist ootama kaks ööpäeva, kuid kõik lõppes siiski õnnelikult.

Saksamaal jäime kohutava rajuhoole kätte. See oli fantastiline vaatepilt — taevas üleni must, vihma valas nagu oavarrest ja kõikjal sähvisid vahetpidamata mitmeharulised välgud. Hiljem, kui ilm jälle ilusaks läks, sattusime kiirteel liiklusummikusse, kus veetsime kolm tundi. Eespool oli pagikoorem ümber läinud ja autod seisid mitme kilomeetri ulatuses. Sellisel puhul pole kiirtee enam üldse oma nimetust väärt.

Kõige kiuste jõudsim Prantsusmaale enam-vähem õige ajaks. Meid suunati majutuspaika tillukeses Neuvy-le-Roi linnakeses, mis asus Tours'ist 27 km eemal, elukohaks sai armas madal majake, mis oli kohaliku kodumajanduskooli ühiselamu.

Õhtupoolikul kohtusime Tours'i linnas oma kahe giidiga. Üks neist oli prantslanna Francoise, kes ehtprantslannalikult tunnikesel hilines. Teine oli hispaanlanna Maria ja kuna Hispaanias on hiline traditsioon eriti tugev, võttis tema saabumine veel veidi aega. Nad mõlemad olid tegelikult äärmiselt toredad inimesed, kes püüdsid meid igati meie murede aidata.

Eelvoorudes edukalt

Järgmisel päeval toimusid eelvoorud nii IV kui ka II kategoorias. Konkurs leidis aset Tours'i linna teatris, mille akustika küll koorilaulu eriti ei toetanud, sobides kindlasti rohkem sõnalavastusteks. Teater oli vana ja stiilne, fantastiliste treppide, mitmekorsete rõudude ja paljude lilledega.

Lavaga harjumine võttis aega, sest kohati oli tunne, nagu laulaks üksi — kuulda oli vaid iseenda häält. Närv oli parasjagu suur.

Esimest korda lavalt ära tulles ootas meid ees ülatas. Nimelt oli "Ellerhein" veebruaris Nantes'i konkursil osaledes (ja võites) elanud Sorinieres'i linnakeses. Sealsed pered olid nüüd bussiga Tours'i sõitnud, et meiega taas kohtuda. Rõõm oli väga

suur ja teadmiste, et saalis olid meie sõbrad, andis juurde kindlustunnet.

Oli hea tunda publiku toetust. Rahvale meeldis väga meie kava, kus oli nii klassikat kui ka kaasaegset eesti muusikat — autoriteks Veljo Tormis, Urmas Sisask ja meie oma koori laulja, noor helilooja Maria Mank. Pärast esinemist tuldi meie käest kohe laulude noote küsima.

Keskööl helistas meie giid Francoise ja teatas, et oleme mõlemas kategoorias finaali pääsenud.

Pettumused ja saavutused

Pühapäev oli meile pikk ja pingeline. Lisaks kahele etastele finaalis toimus hilisõhtul galakontsert, mida, nagu selgus, žürii samuti hindas.

Lõpuks jõudis kätte autasustamiseremoonia aeg. Alguis venis ja kannatamatu publik jõudis veel paar laulugi ära laulda, enne kui eesriie avanis.

Naiskoore oli finaali pääsenud vaid kaks — meie ja Riia naiskoor "Ausma". Nüüd äkki selgus, et žürii oli otsustanud naiskooridele preemiad üldse andmata jätta. Otsuse põhjused on meile siiani saladuseks. Lohutas teadmine, et oma punktisummaga olime ikkagi parim osalenud naiskoor.

See — eest kõigi kooride seas IV kategoorias jagasime III kohta Ljubljana segaansambliga "Ave", kes oli oma kategoorias võitnud ja lisaks saanud ka publikupreemia. Meie saavutus pole seega üldse halb! Meie majutust korraldavad aadid paar ja giidid olid meie üle tõeliselt uhked.

Esmaspäeval toimus Tours'i linnaväljakul suur kontsert, kus esinesid kõik 27 osalenud koori.

Pärastlõunal tegime mitte-metliku kontserdi Neuvy-le-Roi kirikus, et tänada meie vastuvõtjaid. Kirik oli rahvast täis ja meil oli hea meel üle tüki aja laulda suurepäraselt akustikas oma klassikalise repertuaari paremiku.

Õhtul elasime end välja võrkpallimängus. Enne olime konkursi huvides püüdnud rohkem puhata ja häält hoida. Eriti suur pinget oli lasunud meie solistidel Eio Tammsalul, Evelyn Kanepil, Jane Tiigil, Teele Jöksil ja Diana Põllul. Solistide ja kooriga oli palju vaeva näinud hääleseadja Ester Lepa, kontsertidel saatis meid klaveril Katrin Kuldjärv. Veel oli meiega kaasas Eesti Raadio muusikasaadete toimetaja Age Raa, tänu temale on meil nüüd võimalik kuulata konkursil ja kontsertidel tehtud lindistusi.

Tagasiteel veetsime terve õhtu Pariisis. Kuigi oleme seal ennegi käinud, leidub tuhandenäolises Pariisis alati midagi uut ja huvitavat. Taas külastasime Notre-Dame'i katedraali, esmakordselt käisime Invalidide kirikus. Igaühel oli võimalus suvises Pariisis ka oma äranaagemise järgi ringi käia.

Koju jõudsim kiiresti ja viperusteta. Selle eest suur aitäh meie bussijuhtidele Raivo Häälele ja Vello Jõeale. Suur tänu ka sponsoritele, kellel me seda reisi ette võtta poleks saanud. Korduvalt on meid toetanud "Norma", seekord aitas raskel hetkel aktsiaselts "N-terminaal", kelle esindajal oli võimalik ka meie reisist osa saada.

Kokkuvõttes oli reis siiski tore, kuigi raske.

KATRIN VIKS

Kuldne poistekoor

Tampere toimunud "Sävel-93" konkursilt tõi Tallinna Vanalinna Poistekoor kolme kuldpitsatiga diplomid ja Grand Prix'. Dirigent Lydia Rahula selgitab lähemalt hiljutist sündmust.

"Sävel" sai alguse 1975. a ja peetakse iga 2 aasta tagant. Sellest võtavad osa kõik kooriliigid. Tänavu võistles 42 koori mees-, nais-, sega-, kammer-, tütarlaste-, noorte-, laste- ja poistekoore liigist. Vanalinna poistekoor oli ainus segakoori tüüpi poistekoor. Reglemendi kohaselt määrati järgmised auhinnad: kolme, kahe ja ühe kuldpitsatiga diplomid, 3, 2, 1 hõbepitsatiga ja 3, 2, 1 pronkspitsatiga diplomid. (Soomlased ise kritiseerisid oma reglementi.) Peale Vanalinna poistekoort sai 3 kuldpitsatiga diplomid veel Soome tütarlastekoor. 4 koorile anti 2 kuldpitsatiga ja 7 ühe kuldpitsatiga diplom. Seekord väljastati esimest korda ka Grand Prix' ja meie koorile. Soome ajalehed kirjutasid meie poistekoort väga tunnustavalt.

Igale koorile anti esinemisaega 15 min. Sellesse mahutasin eri raskusastmega laulud, et näidata koori taset ja võimeid. Jäin poiste esinemisega rahule, kuld nii suurt võitu ei osanud küll oodata. Paljude kooride esinemises oli lavastuslikkust, performance'i, show'd, aga nende hulgas oli ka väga häid koore. Täielik ülevaade siiski puudub. Žüriisse kuulusid mainekad dirigendid: Tõnu Kaljuste meilt, Robert Sund Rootsis, Heikki Liimola Soomest jt. Žüriile meie esinemine meeldis, me ei kasutanud väliseid trikke. Laulsime 4 laulu: U. Sisaski "Kiitkem südamest Mariat", C. Kreegi "Taaveti laul", Max Regeri "Unser lieben Frauen Traum" ja F. Schuberti "Gott, der Welterschöpfer".

Vanalinna poistekooris umbes pooled on Tallinna 21. Kk poisid, paljud Muusikakeskkoollist ja teistest Tallinna koolidest. Kord nädalas harjutasime 21. kk ruumides ning tänu Vanalinna Algkoolile saame ruumi kaks korda nädalas Vanalinna Muusikamajas.

Edasistes plaanides seisab ees hansalinnade turnee läbi Saksamaa ja Hollandi. 1994. a ootab meid Rootsi-reis. Esineme ikka ka kodusele publikule.

Tampere oold peale meie veel 5 koori Eestist: Õigeusu Kiriku muusikakammerkoor (Valeri Petrov), Koiga kammerkoor (Taavi Esko), Põlva kammerkoor, Tartu 7. Kk "Maarjalii", Rapla segakoor "Cantus" ja "Kuninglik Kvintett" (Erkki Pehk).

Viis küsimust ja

MIKS EI JÄTKU MEESHÄÄLI?

Eestis on ajapikku välja kujunenud suurepärase ja arvukas muusikaõpetajate-koorijuhtide kaader. Need on inimesed, kes tunnetavad end eesti rahva kultuuri hoidjate ja edasiviijatena, kes ei väsi innustamast oma õpilasi kooris laulma, laulupidudeks valmistuma. See töö on raske, sageli tänamatugi, kuid ikka tullakse, ikka lauldakse ja hästi lauldakse.

Kõige arvukamalt oli peol lastekoore. Ega alati absoluutarvud ole ainumääravad, kuid lastekoories laulvaid tütarlapsi on laulupidudel alati kõige arvukamalt olnud. Ju see kooritüüp on koolides kõige käepärasem. Arvult võiks lastekooriga võistelda ehk ainult mudilaskoor. See on tore teotaheline kooritüüp, siit ju kõik algab ja neile ka jätkub, mida ja millest laulda. Kahju, et just mudilaskooride ülemaalse kokkutelekuid on raske teha. Võib-olla tulevikus siiski korraldada neile mingeid laulupäeva taolisi ühislaulmisi. Esialgu maakonniti, siis mitme maakonnaga koos eri- ja ühendkavadega. Peaasi, et lapsed saaksid juba varakult käia oma suurel laulupäeval ühel aastal ühes, teisel teises paigas. Rõõmu oleks lastele, vanematele, vanavanematele, kogu üldsusele ja laulupidude traditsioonile käivitute.

Ülejäänud kooriliigid olid laulupeol kahjuks suures vähemuses. Esiprobleemiks on meeshääle vähesus. Ei jätku neid segakooriesse, poistekooriesse, rääkimata meeskooriesse. Kas siis eesti mees enam ei laulagi? Tundub, et Eesti-maa koolides puudub klassivälisest muusikaharidust koordineeriv jõud. Koolis on kõik ainult muusikaõpetaja enese tahtest, missuguseid koore teeb, kuidas jõudu ja võimalusi kasutab. Ei peeta aru, kuidas

igaealisi õpilasi, nii poisse kui ka tüdrukuid rohkem saaks kooridesse laulma suunata, kuidas vahendeid otstarbekamalt jagada, neid kooride tarbeks juurde saada. Sellest johtuvalt jääbki paljudele poistele viimaseks kooritüübiks mudilaskoor. On aga oluline, et poisid nagu tüdrukudki koolis laulmist ei katkestaks. Selleks tõesema võimaluse pakub poistekoor, ainult eeltingimusel, et häälemurdesse minevat poissi koorist ära ei saadeta, vaid talle kohe madalamas baritonaalses häälerühmas jõukohast rakendust leitaks. Eestimaal on suurepäraseid näiteid, kuigi veel vähe, kus viimase aastakümnega on koorijuhid suutnud väikestest poistest kasvatada oma poistekoorige toreda stabiilse meeshääle koosseisu, loonud täismõelduise neljahääle poistekoorige. Eelkõige väärib märkimist Tallinna 21. Keskooli oma imepärase õpetaja, koorijuht Lydia Rahulaga. Selles majas valitseb suurepärase poistelaulu õhkkond algklassidest peale ja lõpeb juba rahvusvaheliselt tunnustatud Tõnu Kaljuste meeskooriga. Selles majas ei lähe ükski lauluvõimeline poiss koorilaulule kaduma ja just seda ongi vaja. Samas koolis on väga heal järjel ka tütarlaste koorilaul. Ka Tartu 7. Keskool töötab samal poiste häälemurdele tugineval süsteemil, kus koorile kadumamineku probleeme poistega ei ole. Selleski koolis on poistelaulu tütarlastest lahus. Samadele pedagoogilistele põhimõtetele tuginevad ju ka viimasel ajal tõhusat edu saavutanud ja klassikalisele kooritüübile üle läinud Koolidevaheline Saaremaa Poistekoor (Ludmila Toon), Tallinna Vanalinna Poistekoor (Lydia Rahula) ja poistekoor "Revalia" (Hirvo Surva).

Olen kindlalt veendunud, et ainult nii on võimalik poistekoorige arengule anda õige suund ja hoog, ainult

Kuusalu hõbedased

Tampere "Sävel"-festivalil käis ka Taavi Esko Kolga kammerkooriga (Eestist oli 6 koori). 42 koorist kolmandik oli Soomest, kuid tulnud ka eksootilisest maadest (nagu Lõuna-Aafrika Vabariik), Hispaaniast, Tšehhist, Saksamaalt, Lätist j.m. Kahjuks ei pääsenud tollist läbi Leedu parim koor, sest polnud ette näidata 2400 Soome marka.

T. Esko: "Kolga kammerkoor on loodud 6 aastat tagasi. Juba poole aasta töö järel läksime Eesti II kammerkooride konkursile. B-kooride hulgas saavutasime 12 koori hulgas 7. koha. Pidasime seda väga suureks saavutuseks. Koori kuulusid Kolga noored naised ja Kuusalu mehed. Praegu õplasi seal ei laula.

1992. a oli kammerkooride III konkurs, kus saime finaali. Meile uskumatu edu! Detsembris tähistasime kammerkoori 5. aastapäeva ja esinesime Raekoja saalis. Olime just enne seda Soomes Valdhalas, Kuusalu kooli sõpruskoolis Soome 75. aastapäeva pidustustel. Sealne kirikuõpetaja kutsus pärast meie ansambli (13 lauljat) ärakuulamist meid uuesti esinema. Mitmed soovitasid tulla Tampere festivalile, ega ise küll oleks julgenud minna. Suurte kõhklustega siiski läksime. Saime oma külakooriga kolme hõbeplaatiga diplomi, see oli väga suur rõõm.

Laulupeol olin Kuusalu Keskkooli segakooriga. See on minu parim koor 8 aasta jooksul — vokaalselt puhas ja kõik häälerühmad on tasakaalus. Saime võistlulaulmisel I kategooria — 9,48 punkti. Lastekoor sai ka I kategooria — 8,75 punkti. Mudilaskoor, 70 lauljat, Niina Esko juhatusel oli samuti laulupeol. Koor sai ülevaatusel kilt ja Niina teeb väga tubiit tööd. Mul on hea temalt üle võtta õpetatud koorid. Tahaks südamest loota, et meli ei mindaks

seada teed, et algklassi laulmis-, joonistamis- ja käsitöötunnid võetaks ära spetsialistidelt ning antaks algklassiõpetaja kätte. 95 protsenti algklassiõpetajast ei ole võimelised andma korralikul tasemel laulmist, käsitööd, joonistamist, kehalist kasvatust.

Poleemika enne laulupidu, et see jääb rahapudusel ära, oli tegelikult pseudokära. Kas pole ükskõik, kus laps sööb, kodus või peopaigas. Miks peaksime kõik taile lusikal ette kandma ja meie eest maksmist ootama, muldugi peame edaspidi ise ka maksma. Suhtumine on kõige tähtsam.

Laulupeo repertuaar ei valmistanud raskusi, meie koorile mitte, küll aga võib-olla algajale dirigendile, kes ei tea, kuidas neid laule selgeks õpetada. Siin on hääleseade küsimus peamine. Hääleseadet tuleb pidevalt teha ja niivõisi, et ei peleta lapsi eemale, et see nelle igav ei tunduks. Kui hääleseade on paigas, tulevad ka laulud välja. Tuli vägev pidu, sest siin olid niisugused laulud nagu "Koit", "Palve", "Ärkamise aeg" jt, mis lähevad hinge. Varasematel aegadel oleme laulinud ka naaberriiklaste laule ja Läti ning Leedu pool on lauldud mõned eesti laulu. Aga seekord oli puhas eesti laul."

Jääb lisada, et Taavi Esko käis maikuu Kuusalu Keskkooli noortekooriga Berliinis I noortekooride festivalil, millest võtsid osa ka Leedu, Poola ja Saksa koolinoored. Iga koor esines oma kavaga. Ühisharjutustel aga valmistuti suurkontserdiks (14. mail), ühineti Euroopa noortekooriks, kes esitas laule originaalkeeles. Festivali organiseeris ja Kuusalu noortekoori kutus Berliini parlamendi saadik Günter F. Toepfer.

MAIMO KALMET

Taavi Esko.

TÖNU KALLE foto

astust noorte laulupeo kohta

nii on võimalik Eesti meeskooridele tagada puuduv vajalik järelkasv. Tahaks kolleegidele südamele panna, et ammu oleks aeg vabastada poistekoorid primitiivsest kahehäälses mudilaskoori partituurist ja minna julgelt mehetegudeni. Küll siis ka laulupidude kavade poistekooridele mehisemaks muutuvad, tütarlaste ja meeshääle vahekorrad laulupidude ühendkoorides paranevad.

■ KAS EESTI VAJAB ERALDI NOORTE LAULUPIDUSID?

Kui otse välja öelda, siis vajab küll. Esimene koolinoorte laulupidu 1962. a ei tekkinud tühjale kohale. Siis oli selleks kaks suurt eeltingimust.

1. Üldlaulupidude vaimsus üha kasvab ja vajas viimist igasse paikkonda, igasse kooli, iga õpilasi. Vaja oli luua võimalus, kus iga kool Eestimaal, ka kõige väiksem ja kõige kaugemas paigas saaks tuua oma õpilasi suure laulukaares alla suurele laulupeole. Et kasvaks üldlaulupidudele noor teadlik koorilaulust lugupidav järelkasv ühtlaselt üle maa. Seni pole suurele üldlaulupeole palju koolikoore pääsenud, lihtsalt ei ole mahtunud. Kõrvale jäid ikka väiksemad ja kaugema kandi koorid. Seetõttu vajavad just nemad noorte laulupidusid.

2. Samal ajal hakkas koolinoorte muusikaharidus üha laiemalt ja teadlikumalt arenema. Üldõppele lisaks tekkisid uued süvaõppe vormid, laienes lastemuusikakoolide võrk, avarus klassi- ja koolivälise muusikategevus ja oligi aeg küps, et seda kõike ühiselt suurel laululaval üle vaadata, hinnang anda, edasiseks uusi sihte seada. Nüüdseks on esimesest koolinoorte peost möödunud kolm aastakümnet. Selle aja jooksul on Eestimaa koolide muusikaharidus sootuks muutunud, sügavuti ja laiuti arenenud, kooride õpitempo kiirenenud, parema vokaalse

ilmingu omandanud. Oma aktiivseeriv roll on kahtlemata olnud ka koolinoorte laulupidudel. Seal ongi see ime, mis sunnib noori ikka kooris laulma, orkestris mängima ja ühiseks noorte laulupeoks taas üle maa kokku tulema. Just siit algab eesti rahva vaimsus ja kultuur.

■ KUIDAS VORMI JA SISU NOORENDUSTAOTLUSED LAULUPEOL ÕNNESTUSID?

Ühest vastust on raske anda. Põhimõte, millest lähtuti VII noorte laulupeol, oli ajanõuete kohasus ja vajalikkus. Mõne varasema koolinoorte peo vaimuerksust kippus hajutama ehk suurte üldlaulupidude liigtõsine jälgenduslaad ja eakohasuse kohatine eiramine. Kuidas aga senist nii sügavalt juurdunud traditsiooni uuendada, noorendada? Eelnevalt küll rõhuasetusi ümber paigutada, kooriliike ühendada, mõnda välja jätta või juurde tuua, kuid ega sellest midagi nooruslikumaks muutu. Traditsiooniline ühendkooriplokk kontserdi alguses ja lõpus jäi ka seekord samasse paikaks. Kas nimetada seda nüüd isamaa sambaks või triumfikaareks, ega see asja noorendanud. Seevastu uuem ja ühemõttelisem oli vormi sisemus, koosnedes eranditult eesti heliloojate vanema ja noorema põlve heliloojate loomingust ja kandes sellega kaasnevat ideoloogiat.

Laulupidu sai peetud, midagi niiskus ka paigast. Mis laulupeo väljakujunenud vormiuuendamisse puutub, siis võib küll rõhuasetusi ümber paigutada, kooriliike ühendada, mõnda välja jätta või juurde tuua, kuid ega sellest midagi nooruslikumaks muutu. Traditsiooniline ühendkooriplokk kontserdi alguses ja lõpus jäi ka seekord samasse paikaks. Kas nimetada seda nüüd isamaa sambaks või triumfikaareks, ega see asja noorendanud. Seevastu uuem ja ühemõttelisem oli vormi sisemus, koosnedes eranditult eesti heliloojate vanema ja noorema põlve heliloojate loomingust ja kandes sellega kaasnevat ideoloogiat.

Laulupidude kava valimine ja koostamine on alati olnud pikaajaline, raske protsess. Ega René Eesperel kerge olnud. Üks on aga selge. Seekordse kava koostamisel oli püütud võimalikult uusi allikaid lei-

da, nooruslikumat kõla ja meeleolu saavutada. Nii saigi kuulda ilusat ja elamuslikku, ka halli ja igavat. Üllatavaim leid oli Tõnis Mägi "Koit", kus vabaduse teema sõnas, laulus ja saatefaktuuris sulas suurepäraselt ühtseks võimsaks ühendkoori ja kogu Lauluväljakut kaasahaaravaks etteasteks. Eripärast värvi ja võlu lisas esitusele veelgi "liloojast solisti temale omases meeseris lisatud soolo. Ootamatult üllatas ja pani viimasajus publiku heatahtlikult kaasa elama Arne Saluveeri (K. Kangur) mudilaskoori laul "Lähme, lapsed". Jälle meeldis ja tundub päris püsiva väärtusega olevat René Eespere "Ärkamise aeg". Heas kujutelmast oli veel mitugi varem kooride esinemistelt kuulnud toredat laulu, kuid nende mõjulepääsu Lauluväljakul pidurdas seekord naiskooride nõrk ja piiratud kõla ning segakoorides meeshääle vähesus. Lastekooridelt oodatud suuremat võimsust ja emotsionaalset haaret kahandas osaliselt alamõduline repertuaar. Nii ei andnud laulupeo mõttu kuidagi välja Rein Rannapi "Pisike puu" (O. Arder) ega René Eespere "Metshaldja hällilaul". Ka poistekoori kava tervikuna jäi seekord kahvatuks, kuigi üksikult vaadatuna on kõik kolm lugu siiski lauldavad. Seevastu puhkpilliorkestrite kava oli läbinisti rahvuslik ja jättis ühtse hea mulje.

Seekordne püüd rõhku asetada ka levilauludele kohati õnnestus. Üldiselt kipuvad aga populaarsete levilaulude soolopartide arranžeeritud koorile ikka küsitava väärtusega olema. Mõneti häiris ka tehissaatfaktuur ja dünaamika monotoonus. Kas Alo Mattiisen ei peaks laulus "Sind surmani" Aleksander Kuni-leidi siiski kaasautoriks pidama? On ju Kuni-leidi peateema kogu laulu läbiva emotsionaalsuse kandja.

Meeldival üllatas, et seekord nii

palju uusi dirigente rakendust leidis ja kõik oma väärika ülesandega ka hästi toime tulid. Varemgi on koolinoorte laulupeod suurte ühendkooride ja tulevaste üldlaulupidude juhtide polügooniks olnud. Rohkem võinuks nende hulgas olla ehk koorijuhte, kes ise koolinoortega iga päev seda rasket tööd teevad. Meie päevil on neid kolleege juba palju, kes üldjuhina edukalt toime tuleksid.

■ KAS LAULUPIDUDE VAIMSUS ON PIISAV KONKURREERIMAKS ROCKIPIDUSTUSTEGA?

Kahtlemata on. Eestimaa laulupidu on ajapikku kujunenud oma vaimsuselt ja vormilt täiuslikuks iseseisvaks kultuurinähtuseks. See on lauljate, mängijate, kuulajate-vaatajate traditsionaalse osalemise ja käitumismaneeringu, vastastikkua vaoshoitud rõõmurõkatuste ja heameelepuhangutega. Laulupeo vaimsuse alus on lauljate aastate vältel õpitu teadlik kollektiivne realiseerimine, publikuga kontakti leidmine, teineteist mõistva õhkkonna saavutamine. Ja kui etteaste korda läheb, on rõõm ja aplausitorm mõlemapolne.

Laulupeo meeleolu ei saa kuidagi võrrelda rock-summeril või diskol valitseva üleemeeliku või ekstaasiga, kus kõik millegagi tegelevad ja keegi kedagi ei kuula. Ma ei jaga arvamust, et noorte laulupidudel peaks publiku sütitamiseks veel midagi eriliselt välja mõtlema, laulude sõnu trükkima jmt. Laulupeol piisab suure tunde avaldamiseks püstitõusmisest või mõne lustakalt rütmika laulu korral kaasaplaksumisestki. Muutuks ju mitmehäälsus ja eelnev viimistlus mõtetuks, kui see peaks matuma publiku ülemäärase bravuuritsemise või lauluviisi kaasahõiskamise varju. Laulupeol jäägu mitmehäälsed hästi viimistletud koorilaul segamatult esitamiseks ja kuulamiseks. Just hea ja viimistle-

tud repertuaar on laulupeo vaimsuse looja, mis saab alguse juba kodus laulude õppimisega ja kulmineerub lauluväljakul. Seda vaimsust jätkub meie noortel piisavalt, see on konkurentsivõimeline ka kõige uuemaga ega kustu kunagi.

■ KAS LAULUPIDU KAJASTAS KA MUUSIKAÕPETUSE HETKESEISU?

Tundub, et sellele seekord ei mõeldud, kuigi seda peeti omal ajal koolinoorte laulupidude tekke üheks tõukejõuks. Kui varasemate koolinoorte laulupidude järgi võis tõesti mõneti hinnata ka koolimuusika arengut ja hetkeseisust ning seda võimalust kavade koostamisel ja üksuste valikul arvestati, siis seekordse peol oli põhirõhk asetatud nähtavasti laulupeo vormi ja sisu uuendamisele. Usutav oli küll arvuline statistika, kuid kooriliikide võimekust ega koolimuusika sisemust seekordne kava küll ei võimaldanud piiriteda. Nii puudus varem suure populaarsuse võitnud keelpilliorkester kavast hoopis, kuigi pärast VI koolinoorte pidu mõlgutati koguni mõtteid järkjärgulisest üleminekust sümfooniaorkestrile, mis hea ja õigeaegse ettevalmistuse korral oleks täiesti teostatav olnud. Nii jäeti kergekäälselt laulupeost kõrvale muusikakoolid. Kus on orkestrid, mis peaksid lahutamatuks kuuluma nende õppeprotsessi? Seal õpetatav on vaieldamatult kaalukaim osa meie koolinoorte süvamuusika haridusest. Ka koolimuusika süvaõppe ja koolivälise kollektiivide baas oleks võimaldanud midagi kaalukat kavva võtta. Üldlaulupidudel praktiseeritakse juba ammu erikooride esinemist ja eduga. Noorte heliloojate moelauludest jääb siiski väheks, et meie rahvuslikku koorikultuuri toita ja sellele tulevikku luua.

UNO UIGA

IN MEMORIAM

HERMIIDE KRASOHIN
(19.VII 1932 — 13.VII 1993)

Väike kollane külalishake majake kesk südasuvisest Karksi-Nuiat on jäänud perenaiseta. Pärast rasket haigust viis 13. juuli varahommik toonela teele lugupeetud inimese, hinnatud kolleegi, õpetaja-metoodiku Hermiide Krasohini. Kustus elu, mis oli täis piiritut andumust oma tööle.

Koolitöö kõrvalt jätkus õpetaja Krasohinil aega oma töökogemuste levitamiseks. Sageli esines ta VÕTi täienduskursustel, ÜPUI konverentsidel, rajoonis aineseksioonis. Tema artikleid ilmus mitmetes VÕTi metoodilistes kogumikes ja haridusväljaannetes. Oma kohusetunde ja töökusega pävis Hermiide Krasohin kolleegide, õpilaste ja lapsevanemate lugupidamist. Tema tulemusrikast tööd on hinnatud mitmete riiklike autasudega.

Üks aus töökas eluring lõppes. ... armastus sulagu mälestusteks ja valu lauludeks.

Lõppegu lend läbi taeva tiibade kokkupanekuks pesa kohal. Seisa paigal viivuks ja ütle oma viimased sõnad, vaikides kummardan Su ees ja hoian kõrgel lampi, et valgustada Sulle Su teed.

(R. Tagore)

Nuia Keskool,
Viljandimaa eesti keele
õpetajate ainekomiisjon

Oh neid lapsil Kord on nad pööraselt mässumeelsed, siis abi anuvate silmadega, kord suudavad täiskasvanut turri ajada, ent järgmisel hetkel juba südamest naerutada, kord on nad maailma kõige asjalikumad olendid, siis aga suurimad fantaaseerijad-vigurivändad! Vast tundub lugejalegi mõni allpool toodud seik tuttavana!

Mida kõike tuli mu naabril üle elada pipoja r-tähe õpingute tõttu! Vaene ema jutustas nõrdinult: "Teised lapsed on r-tähe selgeks saanud igati korralike sõnade ja väljendite najal, nagu "vares",

Lapsega suhtlemine pakub täiskasvanule suurepäraseid võimalusi muuta oma iseloomu rahulikumaks ja tasakaalukamaks. Mida teeksite teie järgmises olukorras?

Koolist koju tulnud, küsib laps süüdlaslikult ilmet: "Emme, on sul praegu piisavalt hea tuju?" See lause vihjab, et tulemas on "meeldiv üllatus". Ja tööpoolest - päevikus näete õpetaja märkust koduülesannete tegematajälmise kohta ja lisaks ilutseb hinnatereal suur "2". Mõne aja möödudes pärib laps uuesti: "Emme, oled sa ikka veel lõbusas meeleolus?" Tõmbute juba turri. Ruttu püüate endale sisendada: "Ma olen rahulik!

Õpilased vaidlevad vastu: "Hoopis vastupidi! Me oleme väga tublid lapsed, sest alati teeme kontrolltöö jaoks spikrid valmis. Ainult mõni kord kirjutame otse vihikust maha!"

Ega's lapsevanemadki alati õpetajat mõista. 10aastase tüdruku ema rääkis: "Olin lastevanemate koosolekul. Korraga teatas matemaatikaõpetaja rangelt toonil: "Teie tütre oli seni viie seis, aga nüüd sai kontrolltöö ja ka parandustöö kahe. Kas ta ütles teile seda? Mis teema on juhtunud?" Nii äkilise rünnaku tõttu ei osanud ma end koguda, et "õige

H ä d a s l a s t e g a

"rongi rattad ragisevad" jms. Mina aga pidin poja edusammude pärast sõbrannade ees häbist punastama." Nähes mind muigamas, viibutas ta näppu: "Kindlasti arvad nüüd, et see oli söimuse sõna. Ei midagi sarnast! Eelmisel nädalal, kui meil külalised käisid, teatas poeg kõva ja selge häälega: "Mina oskan juba r-tähte ütelda! Kuulake... prrrr-ussakas, prrrr-ussakas!" Oo õudust, nagu jookseksid meie korteris prussakad lausa karjakaupa ringi! Püüa siis teistele selgitada, et kõiges oli süüdi Tšukovski kuululugu hiigelprussakast, mida ma unejutuna lapsele tihti ette lugesin."

Riidlemine võib teismeeas noortega olla üpris raske ettevõtmine. Nad lihtsalt ei saa teisiti, kui peavad "sirkust" tegema. Näiteks pruugib mul natukenegi häält tõsta, kui juba tuleb tütre märkus: "Ära telüta ultraheliseid!" Turtsatan, aga valin siiski madalamad toonid. Ent nüüd ta noomib: "Ära teki intraheliseid! Peak-sid ju teadma, et need on inimestele kahjulikud." Edasi järgneb pikk selgitus koolifüüsika kursusest, mida saadab lõbus kommentaar: "Emale loengut pidada - see on suurepärane moodus füüsikat õppida!" Lõpuks unustasin hoopis, et mul oli kavatsus tütrega tõsine jutuajamine ette võtta.

Mitte miski ei häiri minu head enesetunnet! Kogeldes tunnistab laps, et tal on oht kehva õppeedukuse tõttu keskkooli mitte pääseda. Te ei jõua veel jahmatusest toibudagi, kui laps lisab, et peab nädalavahetusel Lätimaale võistlustele sõitma. Ütle sa nüüd! Praegu tuleks pingutada nii palju kui võimalik, aga tema sõidab meelt lahutama!

Kui suudate kõige selle juures rahu säilitada ja öelda ainult "ah-aaa!", siis saate lapsekasvatamise eest hinde "5". Ma mõtlen seda täiesti toemeeli ja tean ema, kes just niimoodi käitus. Paljude kasvatusspetsialistide sõnusti on maailma kõige olulisem asi säilitada lapsega head läbisaamist. Ja koolihinded ei ole seda väärt, et nende pärast poja-tütrega suhteid rikkuda. Andke lapsele nõu, kuidas raskest olukorrast välja rabelda, ent ärge temaga rielge ega oienõnge.

Kas teate, mis puhul ütleb õpilane, et tal läks koolis "normaalselt"? Ükskord seletati seda mulle täpsemalt: "Õpilase jaoks on koolipäev igati korda läinud siis, kui ükski õpetaja teda ei küsi või veel parem - isegi tähele ei pane!"

Õpetaja nuriseb, et lapsed on laisad.

ema" mõõtu välja anda ja vastasin naeratades: "Jaa, rääkis! Nende kahtede pärast nii palju muretseda! Küll ta ära parandab!" Õpetaja etteheitveit nägu viitas, et olin kohatult käitunud. Mina naeran, aga õpetaja on tõsiselt mures. Lubasin siis ruttu tütre õppimise pideva kontrolli alla võtta."

Kord pidin väiksemate õpilaste vahetuse ajal koolimaja minema. Seisin parajasti koridoris, kui kell helises. Milline pöörane lärm ja kullimäng lahti läks! Mõllesin, et kui mõni õpetaja seda näeks, küll lapsed saaksid alles riielda. Siis avaneski klassiukse ja õpetaja astus koridori. Mul oli lastest isegi kahju, nii natuke aega saidki joosta ja hüpata. Kuid siis... ma ei uskunud oma silmi! Et mitte laste mängu segada, liikus õpetaja ettevaatlikult, veidike isegi hiilides koridoriäärt pidi edasi. Ja ta naeratas!

Iga päev juhtub meie lastega midagi naljakat, absurdset, ootamatut. Küll peab alles täiskasvanutel olema kannatlikkust, headust ja lõbusat meelt nende vajadusi mõista!

VIRVE-INES LAIDMÄE

T E A D A A N D E D

Uulu Vallavalitsus (Pärnumaa) kuulutab välja konkursi Uulu Põhikooli direktori ametikohale (korterivõimalus). Soovivad füüsika-poiste tööõpetuse eriala õpetaja. Nõutav kõrgharidus ja vähemalt 4aastane pedagoogiline töö staaz. Avaldused esitada kuni 10. augustini 1993. a Uulu Vallavalitsusele (EE3630 Uulu vald, tel 6 06 24) või tulla kohale

Lehtse Vallavolikogu kuulutab välja konkursi Lehtse Põhikooli direktori ametikohale. Nõutav kõrgharidus ja pedagoogiline staaz.

Samas vajatakse inglise ja saksa keele õpetajat. Kindlustatakse mugavustega korteritega. Teatada hiljemalt 10. augustiks 1993. a Lehtse Vallavalitsusele või telefonil (238) 3 33 61.

Lääne-Virumaa Kooliamet pikendab konkursi Vaeküla ja Rakvere Lilleküla koolide (eriõpetust vajavad lapsed) direktorite ametikohtadele. Nõutav kõrgharidus, pedagoogiline töö kogemus ja juhiomiskused. Avaldus ja elulookirjeldus koos senise teenistuskäiguga esitada hiljemalt 8. augustiks 1993 Lääne-Virumaa Kooliametile Rakvere, Kreutzwaldi 5. Info tel 4 37 27.

Laekvere Vallavalitsus kuulutab välja konkursi Laekvere Põhikooli direktori ametikohale. Täiendav info tel 9 52 34 või 9 53 01.

Tihemetsa Põllumajandustehnikum vajab alates 1. septembrist täiskoorusega inglise keele õpetajat. Info tel (244) 9 10 61.

Valga 1. Keskool vajab 1993/94 õppeaastaks eesti keele ja inglise keele õpetajat. Täpsem info tel 4 20 09 alates 2.08.93.

Viimsi Keskool pakub alates 1993/94. õa tööd inglise keele, ajaloo- ja kunstilise kasvatusõpetajatele ja kohakaasuse alusel prantsuse keele õpetajale. Helistada tööpäevadel tel 77 02 84 või 77 07 84.

Jõgeva Maakonna Voore Põhikool vajab algavast õppeaastast vene keele õpetajat. Teatada kirjalikult või telefonil 3 02 30 tööpäeviti kella 9-13.

Viljandi 4. Keskool vajab 1. septembrist inglise keele õpetajat. Tel 5 23 81, Uueveski 1, Viljandi.

Taebla Keskool Läänemaal vajab 1993/94. õa täiskohaga saksa-inglise keele õpetajat. Korterivõimalus. Info tel 9 64 83 või 9 61 82.

Raplamaa Kehtna Põhikool pakub alates 1.09.1993 täiskoorusega tööd muusikaõpetajale. Info tel (248) 7 55 21 ja õhtuti 7 54 56.

Keila 1. Keskool vajab 1993/94. õa inglise keele õpetajat (õpetamine toimub gruppides). Täpsem info tel 74 52 90.

Narva Eesti Keskool vajab uuest õppeaastast täiskoorusega inglise keele õpetajat. Tulla kohaile või helistada (235) 9 27 91. Pakkuda mugavustega korter.

Saue Keskool vajab alates uuest õppeaastast vene keele õpetajat. Teat tel 59 60 70 või 59 60 68.

Ameerika Rahvusvahelise Valimisüsteemide Fondi, Jaan Tõnissoni Instituudi ja EV Kultuuri- ja Haridusministeeriumi korraldatav seminar keskkooli ühiskonnaõpetuse õpetajate toimub 16.-21. augustini Pärnumaal, Lelanina puhkebaasis.

Kursustest osavõtjate arv on piiratud (kohtade arv on kirja teel rajoonidele- linnadele teatatud mais).

Arusaamatuse tõttu on kursustele registreerunud suur hulk põhikoolide õpetajaid. Siit palve: kontrollige kindlasti kas oma haridusametist, Riigi Kooliametist (tel 44 45 91) või Haridustöötajate Koolituskeskusest (tel 68 49 76), kas Teid on arvatud osavõtjate hulka.

Osalejail palume sõita 16. aug Pärnu. Kell 12 väljub Pärnu bussijaamast tellitud buss Lelaninasse. Võimaluse korral palume osta kohe ka tagasipilet 21. augustiks (buss väljub Lelaninast Pärnu suunas kell 14).

Kõik kulutused katavad organiseerijad.

Riigi Kooliamet

Riigi Kooliamet kuulutab välja konkursi Võru Tööstustehnikumi direktori ametikohale. Kandidaerimise tingimuseks on pedagoogiline või tehniline kõrgharidus ja pedagoogiline töö kogemus. Avaldused koos lühikese eluloo ja tööalase tegevuse kirjeldusega esitada 9. augustiks k.a aadressil: EE0100 Tallinn, Sakala 23. Riigi Kooliamet.

EESTI KULTUURI- JA HARIDUSMINISTEERIUMI NING HARIDUSTÖÖTAJATE AÜ VABARIIKLIKU LIIDU AJALEHT

Tellimise indeks 69783

Toimetuse kolleegium: V. Aava, V. Eksta, V. Haamer, F. Kupp, A. Meerits, J. Om, A. Paavo, T. Penjam, H. Rannap, A. Savik, J. Sepp, E. Siim, E. Talpsep.

Peatoimetaja J. SEPP 60 27 69, ajalehe tegevtoimetaja T. PENJAM 44 98 46, ajakirja tegevtoimetaja V. EKSTA 44 36 96, vastutav sekretär F. KUPP 44 98 46, keeleteoimetaja S. TOHVER 66 65 23, kunstitoimetaja TIINA SOO 66 65 23, tehniline toimetaja O. LEIDMAA 66 65 23.

TOIMETUSE AADRESS JA OSAKONDADE TELEFONID: EE0001 Tallinn, Toompuiestee 30, sekretär (üldinformatsioon) 66 65 23; pedagoogika- ja teadusosakond 66 65 23; poliitikaosakond, humanitaarainete ja esteetilise kasvatus osakond, koolikorralduse osakond, töökasvatuse ja õhtukoolide osakond, algõpetuse ja koolieelse kasvatus osakond 44 21 55.

Väljaandja kirjastus "Perioodika", Tallinn, Pärnu mnt 8. Trükk "Printall", Tallinn, Pärnu mnt 67a. "Õpetajate Leht" ilmub igal laupäeval. Üksiknumbri hind tellijale 50 senti.

Trükipoognaid 2. Trükiarv 3900.

Tellimise nr. 3248